

Sygn. akt II Ca 1338/19

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Dorota Modrzewska-Smyk

Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski

po rozpoznaniu w dniu 28 stycznia 2021 roku w Lublinie, na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku J. W.

z udziałem J. S.

o stwierdzenie nabycia spadku po K. M. (1)

na skutek apelacji uczestniczki od postanowienia Sądu Rejonowego L.w Lublinie z dnia 27 czerwca 2019 roku, w sprawie (...)

postanawia:

I. zmienić częściowo zaskarżone postanowienie w punkcie I w ten sposób, że stwierdzić, że spadek po K. M. (1), zmarłym w dniu 26 czerwca 2017 roku w L., mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w L., nabyła w całości J. W. (córka K. i I.) na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 27 sierpnia 1996 roku oraz na podstawie testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego w dniu 11 września 2013 roku przed notariuszem M. R., wpisanego w Repertorium (...);

II. oddalić apelację w pozostałej części;

III. zasądzić od J. S. na rzecz J. W. kwotę 371,80 zł (trzysta siedemdziesiąt jeden złotych osiemdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sygn. akt II Ca 1338/19

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 czerwca 2019 roku Sąd Rejonowy L.w Lublinie postanowił:

I. stwierdzić, że spadek po K. M. (1), zmarłym w dniu 26 czerwca 2017 roku w L., mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w L., nabyła w całości J. W. (córka K. i I.) na podstawie testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego w dniu 11 września 2013 roku przed notariuszem M. R., prowadzącym Kancelarię Notarialną w L., wpisanego do Repertorium A Nr (...);

II. nakazał pobrać od J. S. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego L. w Lublinie kwotę 1522,91 zł tytułem zwrotu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa;

III. ustalił, że w pozostałym zakresie każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (k. 211).

÷

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy ustalił, że K. M. (1) zmarł w dniu 26 czerwca 2017 roku w L., ostatnio stale zamieszkiwał w L.. W chwili śmierci był żonaty z I. M.. K. M. (1) miał dwie córki: J. W. i J. S.. Spadkodawca nie miał innych dzieci, w tym przysposobionych. Żaden ze spadkobierców ustawowych nie zrzekł się dziedziczenia, nie odrzucił spadku i nie toczyło się postępowanie o niegodność dziedziczenia.

Sąd Rejonowy ustalił, że I. M. zmarła w dniu 5 listopada 2017 roku. W chwili śmierci była wdową. Pozostawiła dwie żyjące córki: J. W. i J. S.. Nie miała innych dzieci, w tym przysposobionych.

Sąd Rejonowy ustalił, że K. M. (1) sporządził dwa testamenty – jeden – holograficzny w dniu 27 sierpnia 1996 roku, zaś drugi – notarialny w dniu 11 września 2013 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że w treści testamentu z 27 sierpnia 1996 roku, który został sporządzony własnoręcznie, K. M. (1) powołał do całego spadku swoją córkę J. W.. Testament K. M. (1) z 27 sierpnia 1996 roku został otwarty i ogłoszony przez Sąd Rejonowy L. w dniu 30 marca 2018 roku, w sprawie (...)

Sąd Rejonowy ustalił, że w treści testamentu z 11 września 2013 roku, sporządzonego w L. przez notariusza M. R. w formie aktu notarialnego Repertorium A Nr (...), K. M. (1) powołał do całego spadku swoją córkę J. W.. Testament K. M. (1) z dnia 11 września 2013 roku został otwarty i ogłoszony przez Sąd Rejonowy L. w dniu 28 marca 2018 roku, w sprawie (...)

Sąd Rejonowy ustalił, że K. M. (1) miał wykształcenie średnie, zawodowo trudnił się budownictwem. W okresie wojny doznał urazu głowy. Obrażenia te nie uniemożliwiły mu prawidłowego funkcjonowania w okresie późniejszym i nie wpływały na jego zdolność do racjonalnego myślenia i decydowania. W chwili sporządzenia testamentu notarialnego K. M. (1) miał 91 lata. Borykał się z licznymi schorzeniami przewlekłymi. Przeżył trzy zawały serca i został mu wszczepiony stymulator serca. Do końca 2013 roku rozpoznano u niego między innymi chorobę niedokrwienną serca, przewlekłą niewydolność serca, nadciśnienie tętnicze, niedomykalność zastawki dwudzielnej i trójdzielnej, napadowe migotanie przedsionków, chorobę wrzodową żołądka, przewlekłą chorobę nerek i przerost gruczołu krokowego. Pomimo występowania u spadkodawcy schorzeń predysponujących do powstawania naczyniopochodnych uszkodzeń mózgu, w przeprowadzonej w lutym 2017 roku tomografii komputerowej mózgu nie stwierdzono u niego zmian naczyniopochodnych, w tym leukoarajozji, przejawiającej się występowaniem licznych ognisk niedokrwiennych w istocie białej mózgu. Badanie wykazało jedynie uogólnione zaniki korowo-podkorowe, które stanowią typowe cechy dla osoby w podeszłym wieku.

Sąd Rejonowy ustalił, że od co najmniej 2010 roku K. M. (1) zapisywano leki nootropowe poprawiające metabolizm mózgowy, które powszechnie stosuje się w grupie wiekowej spadkodawcy. Od tego też czasu w poradni ogólnej ordynowano mu leki przeciwdepresyjne w minimalnych dawkach, z powodu zaburzeń nastroju o podłożu organicznym. Występujące u K. M. (1) objawy nie były na tyle nasilone, aby w dacie sporządzenia testamentu holograficznego i notarialnego zakłócać zdolność prawidłowego postrzegania rzeczywistości i racjonalnego decydowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawca borykał się z chorobą P., bądź z zespołem (...). W 2004 roku po raz pierwszy został przepisany K. M. (1) lek przeciwparkinsonowski, jednakże wówczas leczenie zostało przerwane. Poczynając od około 2012 roku testator zaczął ponownie przyjmować lek przeciwparkinsonowski. W 2013 roku choroba ta nie była znacznie zaawansowana. Do końca 2013 roku nie wystąpiła u spadkodawcy demencja czy inne zaburzenia psychiczne, jak i schorzenia obejmujące centralny układ nerwowy, znoszące zdolność do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli.

Sąd Rejonowy ustalił, że jesienią 2016 roku u K. M. (1) pojawiły się zaburzenia o charakterze otępiennym, zaś w okresie około roku przed śmiercią spadkodawca wymagał pomocy osób trzecich w codziennym funkcjonowaniu.

Sąd Rejonowy ustalił, że przed śmiercią K. M. (1) zamieszkiwał z żoną I. i wnukiem A. S.. Wnuk dbał o wyżywienie dziadków, zaś na około rok przed śmiercią dziadka świadczona przez niego pomoc objęła również sprzątanie, zmywanie, jak i pomaganie przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. J. W. często odwiedzała swoich rodziców i pomagała im. Okresowo pomoc świadczona była również przez opiekunkę. K. M. (1), gdy zdrowie mu na to pozwalało, odwiedzał córkę J. S., jadał u niej obiady. Znajdując się w zaawansowanym wieku, zajmował się zbieractwem. Zdarzało się, że przynosił do domu różne przedmioty znalezione w śmietnikach. Był osobą oszczędną.

Sąd Rejonowy ustalił, że K. M. (1) i I. M. w trakcie swojego życia pomogli finansowo swojej córce J. S. nabyć lokal mieszkalny z wyposażeniem. Ponadto przekazywali środki pieniężne jej synowi A. S.. Z uwagi na powyższe K. M. (1) zdecydował, że do całego spadku powinien powołać drugą córkę, a mianowicie J. W.. W ocenie testatora, takie postępowanie miało być sprawiedliwe wobec obu jego córek.

Sąd Rejonowy wskazał dowody, na podstawie których dokonał ustaleń faktycznych, oraz przedstawił swoje stanowisko w zakresie oceny dowodów.

W szczególności Sąd Rejonowy wskazał, że przyjął za podstawę ustaleń faktycznych opinie biegłego sądowego z zakresu psychiatrii M. M. (1) oraz opinie biegłego sądowego z zakresu neurologii W. D..

Sąd Rejonowy wskazał, że uznał za wiarygodne zeznania świadka A. S., za wyjątkiem jednak tej części, w której świadek zeznał, że K. M. (1) mógł mieć ograniczenia zdolności racjonalnego myślenia i decydowania. Twierdzenia te pozostają w sprzeczności z jednoznacznymi opiniami biegłych sądowych z zakresu psychiatrii i neurologii, które Sąd Rejonowy podzielił w całości. Wskazane twierdzenia świadka są także niespójne z pozostałą częścią jego zeznań, w których stwierdził, że spadkodawca do około roku przed śmiercią samodzielnie zajmował się swoimi sprawami finansowymi, w tym pobierał emeryturę, opłacał rachunki, korzystał ze środków komunikacji publicznej, jak i pomocy medycznej.

Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne zeznania świadka M. R., będącego notariuszem, który sporządził testament K. M. (1) z dnia 11 września 2013 roku.

Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne zeznania świadków U. G. i K. M. (2), za wyjątkiem tej części, w której świadkowie podnosili, że spadkodawca aż do śmierci nie borykał się z problemem demencji. Twierdzenia te nie znalazły potwierdzenia w dokumentacji medycznej oraz w opiniach biegłych sądowych.

Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne zeznania wnioskodawczynie oraz uczestniczki J. S..

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 670 k.p.c. oraz art. 677 § 1 k.p.c. i wyjaśnił, że sąd spadku, niezależnie od wniosków i żądań uczestników postępowania, ma obowiązek wydania orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku z jednej strony zgodnego z normami prawa materialnego, a z drugiej strony zgodnego z wynikami postępowania dowodowego przeprowadzonego w takiej sprawie. Orzeczenie sądu stwierdzające nabycie spadku ma charakter deklaratoryjny, gdyż orzeczeniem tym zostaje jedynie ustalone (stwierdzone) przejście praw i obowiązków spadkowych, które nastąpiło z mocy prawa w chwili otwarcia spadku (art. 925 k.c.).

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 926 § 1 i 2 k.c. oraz art. 941 k.c. i wskazał, że ustawa ustanawia pierwszeństwo dziedziczenia osób powołanych do spadku przez spadkodawcę w drodze testamentu.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 949 § 1 k.c. oraz art. 950 k.c. i wskazał, że K. M. (1) pozostawił dwa testamenty, jeden własnoręczny z 1996 roku, a drugi sporządzony w formie aktu notarialnego z 2013 roku, Rep. (...). W treści tych testamentów K. M. (1) powołał do całego spadku córkę J. W..

Odwołując się do przepisów art. 946 k.c. i art. 947 k.c., Sąd Rejonowy uznał, że testamentem notarialnym z dnia 11 września 2013 roku spadkodawca odwołał testament holograficzny z dnia 27 sierpnia 1996 roku, ponieważ postanowienia w nowym testamencie w całości rozstrzygają o porządku dziedziczenia całości spadku po K. M. (1).

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 945 § 1 i 2 k.c. i wyjaśnił, że stan wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli może być rozumiany tylko jako stan, w którym możliwość wolnego wyboru jest całkowicie wyłączona. Sugestia osób trzecich nie wyłącza swobody powzięcia decyzji. W przeciwnym wypadku niemal każde oświadczenie woli byłoby dotknięte wadą wskazaną w art. 945 § 1 pkt 1 k.c., rzadko bowiem człowiek działa zupełnie swobodnie.

Sąd Rejonowy wskazał, że w dniu 11 września 2013 roku K. M. (1) miał zachowaną zdolność świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli oraz wolę rozporządzenia swoim majątkiem na wypadek śmierci. Wyraźnie potwierdzili to w swoich opiniach biegli z zakresu psychiatrii oraz neurologii, których wnioski Sąd uwzględnił przy ustalaniu stanu faktycznego w sprawie. Do takiego przekonania doprowadziły Sąd Rejonowy także zeznania przesłuchanych w sprawie świadków, którzy mieli osobisty kontakt ze spadkodawcą w ostatnim okresie jego życia, w szczególności w czasie, kiedy sporządził on swój ostatni testament.

Sąd Rejonowy podniósł, że gdyby testament z dnia 11 września 2013 roku okazał się nieważny, to Sąd przystąpiłby do oceny ważności testamentu własnoręcznego z dnia 27 sierpnia 1996 roku, w którym również do całości spadku została powołana J. W..

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w punkcie II postanowienia, Sąd Rejonowy wskazał przepisy art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 520 § 2 k.p.c.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w punkcie III postanowienia, Sąd Rejonowy wskazał przepis art. 520 § 1 k.p.c.

*

Od postanowienia z dnia 27 czerwca 2019 roku apelację wniosła J. S., reprezentowana przez pełnomocnika, zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając:

„1. naruszenie prawa materialnego:

1. art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez naruszenie prawa J. S. do sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy przez bezstronny Sąd poprzez uniemożliwienie Uczestniczce przez Sąd dalszego składania zarzutów do opinii biegłego w sprawie i ustosunkowania się do opinii, co naruszyło prawa J. S. jako strony w przedmiotowym postępowaniu;

2. naruszenie przepisów postępowania, mogące mieć wpływ na rozstrzygnięcie:

1) art. 233 § 1 kpc poprzez błędną ocenę dowodów z opinii biegłych i uznanie ich za całkowicie prawidłowe i pełne, w sytuacji, gdy uczestniczka składała zarzuty do ww. opinii, których sąd, jak wynika z uzasadnienia, nie analizował i nie brał ich pod uwagę, tym samym, Sąd oparł się na opiniach biegłych nawet nie rozważając zarzutów kierowanych do nich i nie analizując możliwości ich nieprawidłowości czy niepełności;

2) art. 162 kpc w zw. z art. 207 § 3 kpc w zw. z art. 217 § 2 i 3 kpc oraz z art. 227 kpc poprzez nieuwzględnienie wniosku uczestniczki o umożliwienie jej ustosunkowania się do opinii biegłego doręczonej na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2019 r., wobec faktu, iż miało to służyć wyjaśnieniu istotnych okoliczności sprawy oraz było konieczne ze względu na fakt braku zakreślenia terminu stronom z urzędu przez Sąd, jak również doręczenia opinii dopiero na rozprawie mimo sporządzenia jej przez biegłego w terminie wcześniejszym;

3) art. 328 § 2 kpc poprzez brak odniesienia się w uzasadnieniu postanowienia do zarzutów uczestniczki składanych do opinii, brak ich analizy, także w świetle odpowiedzi przez biegłych, a w konsekwencji brak rozważenia zasadności dopuszczenia opinii uzupełniających, bądź kolejnych opinii biegłych z urzędu”.

J. S. wniosła o:

„1. zmianę zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie, że spadek po K. M. (1) zmarłym dnia 26 czerwca 2017 r. w L., mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w L. na podstawie ustawy nabyły w częściach po 1/2 J. W. oraz J. S.,

2. zasądzenie od wnioskodawczym na rzecz uczestniczki kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu, według norm prawem przepisanych,

ewentualnie:

3. uchylenie postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu Lublin-Zachód w Lublinie do ponownego rozpoznania oraz z rozstrzygnięciem o kosztach instancji odwoławczej” (k. 227-229v).

÷

W odpowiedzi na apelację J. W., reprezentowana przez pełnomocnika, wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od J. S. na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję, według norm przepisanych (k. 243-244).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Na wstępie należy wskazać, że do rozpoznania apelacji miały zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469).

Przepis art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 roku stanowi, że do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych i nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

÷

Apelacja uczestniczki jest zasadna tylko w niewielkim zakresie i z innych przyczyn niż podniesione w jej treści, jako zarzuty apelacyjne.

Sąd Rejonowy błędnie zastosował przepis art. 947 k.c., który jest przepisem prawa materialnego. Pomimo braku w apelacji zarzutu naruszenia wskazanego przepisu, Sąd Okręgowy, jako sąd odwoławczy, w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod uwagę naruszenie prawa materialnego przez Sąd pierwszej instancji, nawet bez powołania się na nie stron1.

Przepis art. 946 k.c. stanowi, że odwołanie testamentu może nastąpić bądź w ten sposób, że spadkodawca sporządzi nowy testament, bądź też w ten sposób, że w zamiarze odwołania testament zniszczy lub pozbawi go cech, od których zależy jego ważność, bądź wreszcie w ten sposób, że dokona w testamencie zmian, z których wynika wola odwołania jego postanowień.

Z przepisu art. 946 k.c. wynika, że jednym ze sposobów odwołania testamentu przez oznaczonego spadkodawcę jest sporządzenie przez tego spadkodawcę nowego testamentu.

W nowym testamencie spadkodawca może zaznaczyć, że odwołuje poprzedni testament i wówczas mamy do czynienia z wyraźnym oświadczeniem woli o odwołaniu poprzedniego testamentu.

Sporządzenie nowego testamentu może również nastąpić bez odniesienia się spadkodawcy do poprzedniego testamentu oraz do jego treści. W takim wypadku samo tylko sporządzenie nowego testamentu nie jest równoznaczne z odwołaniem poprzedniego testamentu. Skutki prawne sporządzenia przez spadkodawcę nowego testamentu bez zaznaczenia w nim, że poprzedni odwołuje, określa przepis art. 947 k.c., który jest przepisem szczególnym w stosunku do przepisu art. 946 k.c.

Przepis art. 947 k.c. stanowi, że jeżeli spadkodawca sporządził nowy testament nie zaznaczając w nim, że poprzedni odwołuje, ulegają odwołaniu tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu.

Niemożność pogodzenia postanowień poprzedniego testamentu z treścią nowego testamentu oznacza w szczególności logiczną sprzeczność postanowień zawartych w poprzednim i nowym testamencie albo rozbieżność podmiotową lub przedmiotową w zakresie powołania do dziedziczenia lub innych rozrządzeń testamentowych.

W wypadku, w którym treść rozrządzeń nowego testamentu jest identyczna z treścią rozrządzeń poprzedniego testamentu, zwłaszcza w zakresie powołania do dziedziczenia pod względem podmiotowym i przedmiotowym, nie zachodzi wypadek, w którym postanowień poprzedniego testamentu nie można pogodzić z treścią nowego testamentu. Jeżeli w takim wypadku spadkodawca nie zaznaczył w nowym testamencie, że poprzedni odwołuje, postanowienia poprzedniego testamentu nie ulegają odwołaniu, a postawę powołania do dziedziczenia lub innego rodzaju przysporzeń testamentowych stanowią oba testamenty.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że testament własnoręczny sporządzony przez K. M. (1) w dniu 27 sierpnia 1996 roku zawierał powołanie J. W. do dziedziczenia całości spadku. Wprawdzie w treści testamentu mowa jest o tym, że K. M. (1) „po swojej śmierci zapisuje tym testamentem mieszkanie własnościowe o pow. 61,99 m², 1/2, położone w L. ul. (...) (...) swojej córce J. W. – legitymującej się DO (...) – na Jej wyłączną własność bez żadnych ograniczeń” (k. 2 akt sprawy (...)), jednak rozporządzenie to nie stanowi zapisu, lecz powołanie J. W. do dziedziczenia całości spadku.

Przepis art. 961 zd. 1 k.c. stanowi, że jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że w dniu sporządzenia testamentu własnoręcznego, czyli w dniu 27 sierpnia 1996 roku, udział 1/2 w prawie do lokalu mieszkalnego numer (...), położonego w L. przy ul. (...), był jedynym wartościowym składnikiem majątku K. M. (1) (k. 91 – zeznania K. M. (2)).

Treść testamentu również wskazuje na to, że rzeczywistą wolą spadkodawcy było powołanie do dziedziczenia, nie zaś ustanowienie zapisu. Spadkodawca podkreślił bowiem, że druga córka – J. S. otrzymała od rodziców w 1989 roku darowiznę pieniężną na pokrycie wkładu budowlanego związanego ze spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu mieszkalnego oraz na pełne wyposażenie tego mieszkania.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że spadkodawca zawarł w testamencie polecenie, zobowiązując J. W. do zorganizowania pochówku po jego śmierci oraz wybudowania pomnika z bazaltu lub granitu, czym niewątpliwie dał wyraz temu, że traktuje córkę jako swojego jedyne następcę.

Powołanie J. W. do dziedziczenia po K. M. (1) wynikało zatem z dwóch testamentów – testamentu własnoręcznego z dnia 27 sierpnia 1996 roku oraz z testamentu z dnia 11 września 2013 roku, sporządzonego w formie aktu notarialnego. Każdy z tych testamentów jest ważny, a pierwszy nie został odwołany.

Okoliczność, że w testamencie notarialnym z dnia 11 września 2013 roku spadkodawca powołał spadkobiercę testamentowego do całości spadku, nie oznacza, że w ten sposób odwołał poprzedni testament. Poprzedni testament również zawiera powołanie spadkobiercy do całości spadku. W związku z tym, że w obu testamentach powołana jest do dziedziczenia ta sama osoba – J. W., nie zachodzi sytuacja, w której nie można pogodzić postanowień obu testamentów. Postanowienia te są wręcz zgodne co podmiotowego i przedmiotowego zakresu powołania do dziedziczenia.

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy postanowił zmienić częściowo zaskarżone postanowienie w punkcie I w ten sposób, że stwierdzić, że spadek po K. M. (1), zmarłym w dniu 26 czerwca 2017 roku w L., mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w L., nabyła w całości J. W. (córka K. i I.) na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 27 sierpnia 1996 roku oraz na podstawie testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego w dniu 11 września 2013 roku przed notariuszem M. R., wpisanego w Repertorium A Nr (...).

*

W pozostałej części apelacja J. S. jest bezzasadna i w związku z tym podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że nie jest zasadny wniosek o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Wprawdzie wniosek ten został zgłoszony jako wniosek ewentualny, ale, jako dalej idący, wymaga omówienia w pierwszej kolejności.

Z przepisów art. 386 § 2 i 4 k.p.c., mających odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.), wynika, że uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić tylko w razie stwierdzenia nieważności postępowania, w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie postanowienia co do istoty sprawy wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W ocenie Sądu Okręgowego w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi żadna ze wskazanych wyżej podstaw uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji nie jest dotknięte nieważnością. Sąd ten rozpoznał istotę sprawy, a wydanie postanowienia przez Sąd Okręgowy nie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, ani też nawet uzupełniania, czy powtarzania postępowania dowodowego.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, należy stwierdzić, że zarzut ten jest niezasadny. Powołany przepis stanowi, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

W rozpoznawanej sprawie brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, aby Sąd Rejonowy, który rozpoznawał sprawę w pierwszej instancji był sądem niewłaściwym, jak również, aby przy rozpoznaniu sprawy zostały naruszone zasady niezależności, bezstronności i niezawisłości.

Sprawa została rozstrzygnięta po przeprowadzeniu rozprawy, a więc rozpatrzona została w sposób jawny, przy zachowaniu gwarancji procesowych wynikających z przepisu Kodeksu postępowania cywilnego.

Uczestniczka, reprezentowana przez pełnomocnika, miała możliwość zapoznania się z treścią opinii głównych biegłych z zakresu psychiatrii i neurologii, zarówno poprzez doręczenie pełnomocnikowi odpisów tych opinii, jak również przez stałą dostępność akt sprawy dla uczestników i ich pełnomocników.

Uczestniczka miała możliwość pisemnego zgłaszania zarzutów do opinii i pytań do biegłych i z tej możliwości dwukrotnie skorzystała, czego wyrazem były opinie uzupełniające sporządzone przez biegłych. Należy przy tym uznać, że sytuacja sporządzenia przez biegłych opinii uzupełniających wynikała nie z tego, że pierwotne opinie były niepełne lub w inny sposób wadliwe, ale z zapewnienia uczestniczce możliwości uzyskania odpowiedzi na postawione przez nią pytania i zarzuty.

Wprawdzie opinia uzupełniająca biegłego W. D. została doręczona pełnomocnikowi uczestniczki na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2019 roku, a czas przerwy w rozprawie mógł nie być wystarczający do dokładnego zapoznania się z treścią opinii, jednak należy zwrócić uwagę, że sprawa nie zakończyła się na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2019 roku, lecz dopiero prawie dwa miesiące później, ponieważ rozprawa została zamknięta w dniu 13 czerwca 2019 roku.

Niezależnie od stanowiska Sądu Rejonowego w przedmiocie wniosków o wyznaczenie terminu do zgłoszenia zarzutów co do opinii uzupełniającej biegłego, uczestniczka, jak również jej pełnomocnik, mogli przedstawić na piśmie lub ustnie na rozprawie, aż do zamknięcia rozprawy, swoje stanowisko w przedmiocie opinii uzupełniającej i zgłosić ewentualne zarzuty. Zarzuty takie mogli zgłosić wreszcie w apelacji, jednak z tego uprawnienia nie skorzystali.

Z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie wynika bezwzględny obowiązek doręczenia stronom i uczestnikom postępowania odpisów pisemnych opinii sporządzonych przez biegłych lub instytucje, jak również nie wynika bezwzględny obowiązek wyznaczenia terminu do zajęcia pisemnego stanowiska w przedmiocie treści przeprowadzonego dowodu. Sąd ma natomiast obowiązek umożliwienia stronom i uczestnikom zapoznania się z treścią sporządzonych opinii, co może również nastąpić przez zawiadomienie zainteresowanych o sporządzeniu opinii i umożliwienie zapoznania się z dokumentami znajdującymi się w aktach sprawy. Oczywiście z praktycznych względów najprostszym sposobem takiego zawiadomienia i stworzenia możliwości zapoznania się z treścią opinii jest doręczenie osobom zainteresowanym odpisów pisemnej opinii, z czego Sąd Rejonowy w rozpoznawanej sprawie skorzystał.

Zgodnie z przepisem art. 217 § 1 k.p.c., mającym w rozpoznawanej sprawie odpowiednie zastosowanie (art. 13 § 2 k.p.c.), uczestnik może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń innych uczestników. Dla realizacji tego prawa nie jest konieczne uzyskanie zgody sądu i wyznaczenia terminu. Jedyne ograniczenia wynikają z mających zastosowanie w rozpoznawanej sprawie przepisów art. 217 § 2 i 3 k.p.c.

Przepis art. 217 § 2 k.p.c. stanowi, że sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

Przepis art. 217 § 3 k.p.c. stanowi, że sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli są powoływane jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione.

Uczestniczka mogła zatem zająć stanowisko w piśmie procesowym lub na rozprawie przed Sądem pierwszej instancji w przedmiocie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego W. D.. Mogła to zrobić również w apelacji, zaś do Sądu drugiej instancji należałaby ocena, czy istnieją wskazane wyżej przeszkody proceduralne do dokonania analizy stanowiska uczestniczki.

÷

Nie jest uzasadniony zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. określającego zasady oceny dowodów w postępowaniu cywilnym.

Naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. może polegać na błędnym uznaniu, że przeprowadzony w sprawie dowód ma moc dowodową i jest wiarygodny, albo że nie ma mocy dowodowej lub nie jest wiarygodny. Skuteczność zarzutu apelacji naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wymaga spełnienia dwóch przesłanek:

1. Prawidłowe postawienie zarzutu naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wymaga wskazania dowodu (dowodów), do którego zarzut ten się odnosi².

Ogólne zatem stwierdzenie, że doszło do naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, nie spełnia wymagania sformułowania zarzutu naruszenia ściśle określonego przepisu prawa, w tym wypadku przepisu prawa procesowego³. Naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. może sprowadzić się do zarzutu, że sąd przy ocenie wiarygodności i mocy dowodowej określonych dowodów przekroczył granice swobodnej oceny, dokonując oceny dowolnej, sprzecznej z wymaganiami prawa procesowego, doświadczeniem życiowym oraz regułami logicznego myślenia. Rzeczą strony, która zgłasza taki zarzut, jest wykazanie, że przy ocenie wiarygodności i mocy dowodowej konkretnego dowodu, na podstawie którego sąd dokonał ustalenia faktycznego, przekroczone granice swobodnej oceny dowodów, a nadto, iż miało to istotny wpływ na wynik sprawy.

2. Postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać tylko na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącego, opartej na własnej ocenie materiału dowodowego, wersji zdarzeń. Konieczne jest natomiast, przy posłużeniu się argumentami wyłącznie jurydycznymi, wykazywanie, że wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały naruszone, co miało wpływ na wynik sprawy⁴.

Jeżeli sąd odwoławczy stwierdzi, że z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i nie może być uznana za nietrafną, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Ocena dowodów przeprowadzona przez sąd może być natomiast skutecznie podważona, jako nieodpowiadająca wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. tak zwanej zasadzie swobodnej oceny dowodów, tylko w przypadku, gdy sąd wyprowadza z zgromadzonego materiału dowodowego wnioski sprzeczne z zasadami logiki lub zasadami doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych. Uprawnienie sądu drugiej instancji do dokonania odmiennych ustaleń bez ponowienia dowodów z zeznań świadków, czy też z przesłuchania stron, jest dopuszczalne i uzasadnione, ale w szczególności wówczas, gdy dowody te mają jednoznaczną wymowę, a ocena sądu pierwszej instancji jest oczywiście błędna. Same, nawet poważne, wątpliwości co do trafności oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, jeżeli tylko nie wykroczyła ona poza granice zakreślone w art. 233 § 1 k.p.c., nie powinny stwarzać podstawy do zajęcia przez Sąd drugiej instancji odmiennego stanowiska⁵.

Z treści zarzutu apelacyjnego naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wynika, że uczestniczka odnosi ten zarzut ogólnie do opinii biegłych, jednak w rzeczywistości skupia się na zagadnieniach formalnych związanych z etapem postępowania po sporządzeniu przez biegłego W. D. opinii uzupełniającej i czyni to nawet nie przez dokładne oznaczenie tego dowodu, lecz przez odwołanie się do czynności Sądu na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2019 roku.

Uczestniczka nie przytoczyła natomiast w apelacji innych dowodów, których dotyczy zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, ani też nie wskazała, jakie kryteria oceny dowodów zostały naruszone. Apelacja uczestniczki nie zawiera w ogóle wskazania, w czym miałyby się wyrażać wadliwa ocena zebranego materiału dowodowego i w ogóle nie odnosi się do oceny dowodów przedstawionej przez Sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Istota zarzutu podniesionego w apelacji sprowadza się do twierdzenia, że dokonana przez Sąd Rejonowy ocena opinii biegłych jest błędna, ponieważ uczestniczka zgłaszała zarzuty dotyczące tych opinii. Bezzasadność prezentowanego przez uczestniczkę stanowiska jest oczywista. Wiarygodność konkretnego dowodu zależy od tego, czy dowód ten obiektywnie stwierdza istnienie oznaczonych faktów, według oceny sądu dokonanej przy zastosowaniu kryteriów określonych przez przepis art. 233 § 1 k.p.c., nie zaś od tego, czy strona składa zarzuty co do treści dowodu. Idąc tokiem rozumowania uczestniczki, należałoby przyjąć, że niewiarygodny jest każdy dowód, co do którego treści zgłasza zarzuty osoba biorąca udział w postępowaniu cywilnym. Oczywista bezzasadność takiego stanowiska nie wymaga dalszego uzasadniania.

Odnosząc się do podnoszonych w apelacji kwestii związanych z możliwością zapoznania się przez pełnomocnika uczestniczki z treścią dowodów z opinii biegłych, skonkretyzowanych w istocie w odniesieniu do opinii uzupełniającej biegłego W. D., należy wskazać, co następuje.

Opinia sądowo-psychiatryczna sporządzona przez biegłego M. M. (1), specjalistę psychiatrę, złożona została do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 16 lipca 2018 roku (k. 100).

Odpis opinii biegłego M. M. (1) doręczony został pełnomocnikowi uczestniczki w dniu 23 lipca 2018 roku (k. 118). Jednocześnie pełnomocnik otrzymał pismo sądowe zawierające informację o wyznaczeniu siedmiodniowego terminu do złożenia ewentualnych zastrzeżeń do opinii pod rygorem uznania twierdzeń za spóźnione (k. 111).

W dniu 27 lipca 2018 roku pełnomocnik uczestniczki złożył do Sądu Rejonowego L. pismo procesowe, w którym zawarł zarzuty do opinii biegłego M. M. (1) oraz wniósł o zobowiązanie biegłego do sporządzenia pisemnej opinii uzupełniającej (k. 119-120).

W dniu 16 sierpnia 2018 roku sędzia referent zarządził doręczenie biegłemu M. M. (1) pisma pełnomocnika uczestniczki z dnia 27 lipca 2018 roku, wyznaczając biegłemu termin 14 dni do ustosunkowania się na piśmie do podniesionych zarzutów (k. 121).

W dniu 4 października 2018 roku biegły M. M. (1) złożył do Sądu Rejonowego L. w Lublinie opinię uzupełniającą, w której zajął stanowisko co do zarzutów i wniosków zawartych w piśmie pełnomocnika uczestniczki z dnia 27 lipca 2018 roku (k. 132-132).

Odpis opinii uzupełniającej doręczony został pełnomocnikowi uczestniczki na rozprawie w dniu 4 października 2018 roku (k. 135).

Na rozprawie w dniu 4 października 2018 roku pełnomocnik uczestniczki wniósł o „zakreślenie terminu na złożenie pisma procesowego, w którym ustosunkuje się do opinii uzupełniającej” (k. 135v).

Wprawdzie powyższy wniosek nie został rozstrzygnięty przez Sąd Rejonowy, jednak w toku dalszego postępowania, które trwało jeszcze do 13 czerwca 2019 roku, uczestnika i jej pełnomocnik nie ponowili tego wniosku, jak również nie zajęli stanowiska w przedmiocie opinii uzupełniającej biegłego M. M. (1), czy to w piśmie procesowym, czy to w ustnej wypowiedzi na rozprawie.

Opinia sądowo-neurologiczna, sporządzona przez biegłego W. D., lekarza specjalistę neurologa, wpłynęła faktycznie do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 31 stycznia 2019 roku (k. 151).

Odpis opinii biegłego W. D. doręczony został pełnomocnikowi uczestniczki w dniu 15 lutego 2019 roku (k. 266v). Jednocześnie pełnomocnik otrzymał pismo sądowe zawierające informację o wyznaczeniu dziesięciodniowego terminu do ustosunkowania się do treści opinii, pod rygorem pominięcia zarzutów do opinii zgłoszonych w terminie późniejszym (k. 172).

W dniu 21 lutego 2019 roku pełnomocnik uczestniczki złożył do Sądu Rejonowego L. pismo procesowe, w którym zawarł zarzuty do opinii biegłego W. D. oraz wniósł o zobowiązanie biegłego do sporządzenia pisemnej opinii uzupełniającej (k. 270-272).

W dniu 28 lutego 2018 roku sędzia referent zarządził doręczenie biegłemu W. D. pisma pełnomocnika uczestniczki zawierającego zarzuty do opinii, wyznaczając biegłemu termin 14 dni do ustosunkowania się na piśmie do podniesionych zarzutów (k. 178).

W dniu 4 kwietnia 2018 roku do Sądu Rejonowego L. wpłynęła faktycznie opinia uzupełniająca biegłego W. D., w której biegły zajął stanowisko co do zarzutów zawartych w piśmie pełnomocnika uczestniczki z dnia 21 lutego 2019 roku (k. 184-192).

Na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2019 roku Przewodniczący doręczył pełnomocnikowi wnioskodawczyni i pełnomocnikowi uczestniczki odpis opinii uzupełniającej biegłego W. D..

Stawiennictwo biegłego W. D. na rozprawie w dniu 18 kwietnia 2019 roku było wynikiem pomyłki, ponieważ zarządzenie sędziego referenta z dnia 28 lutego 2019 roku zostało wykonane przez pracownika sekretariatu niezgodnie z treścią tego zarządzenia i biegły został wezwany na rozprawę celem przesłuchania (k. 181), pomimo że z treści zarządzenia nie wynikał obowiązek wezwania biegłego na rozprawę.

W celu wykorzystania obecności biegłego W. D. na rozprawie apelacyjnej Przewodniczący zarządził przerwę celem umożliwienia pełnomocnikom zapoznania się z treścią opinii uzupełniającej tego biegłego.

Po przerwie i zapoznaniu się przez pełnomocników z treścią pisemnej opinii uzupełniającej Sąd Rejonowy na rozprawie dopuścił dowód z ustnej opinii uzupełniającej biegłego W. D.. Biegły udzielił odpowiedzi na dwa pytania zadane przez pełnomocnika wnioskodawczyni i wskazał, że podtrzymuje wnioski wynikające z pierwotnej opinii, jak również na podstawie powtórnej analizy całej dokumentacji medycznej dotyczącej K. M. (1) stwierdza, że spadkodawca w chwili sporządzenia testamentu z dnia 11 września 2013 roku miał zdolność świadomego podjęcia decyzji i wyrażenia woli w testamencie.

Pełnomocnik uczestniczki nie miał pytań do biegłego, natomiast wniósł o wyznaczenie siedmiodniowego terminu do złożenia pisma procesowego, w którym ustosunkuje się do pisemnej opinii uzupełniającej.

Pełnomocnicy nie składali nowych wniosków dowodowych, poza wcześniejszym wnioskiem o przesłuchanie „stron”. Została przesłuchana J. W., a następnie Sąd Rejonowy, na wniosek pełnomocnika uczestniczki, odroczył rozprawę na dzień 13 czerwca 2019 roku w celu przesłuchania J. S.. Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosku pełnomocnika uczestniczki o wyznaczenie terminu do zajęcia stanowiska w przedmiocie pisemnej opinii uzupełniającej biegłego W. D. (k. 198-199).

Na rozprawie w dniu 13 czerwca 2019 roku pełnomocnik uczestniczki ponowił wniosek o „zakreślenie terminu na złożenie zarzutów do opinii uzupełniającej biegłego” (k. 208v).

Sąd Rejonowy oddalił powyższy wniosek, w związku z czym pełnomocnik uczestniczki zgłosił zastrzeżenie do protokołu rozprawy na podstawie art. 160 k.p.c. w zw. z art. 207 § 3 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 i 3 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. (k. 209).

Jak już wyżej wyjaśniono, nie istniały jakiegokolwiek przeszkody do zajęcia stanowiska na piśmie lub ustnie do protokołu rozprawy przed Sądem pierwszej instancji w przedmiocie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego W. D.. Definitywnym ograniczeniem czasowym była jedynie chwila zamknięcia rozprawy przed Sądem pierwszej instancji.

÷

W rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i prawidłowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. Ponowne przytaczanie tych ustaleń oraz rozważań w zakresie oceny dowodów jest zbędne. Zwrócić przy tym należy uwagę, że przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że spadkodawca odwołał skutecznie testament własnoręczny z dnia 27 sierpnia 1996 roku było w istocie konsekwencją nieprawidłowej oceny prawnej faktu sporządzenia przez spadkodawcę testamentu z dnia 11 września 2013 roku i treści tego testamentu, nie zaś konsekwencją naruszenia przepisów proceduralnych regulujących problematykę postępowania dowodowego i ustaleń faktycznych.

Sąd Rejonowy trafnie uznał za wiarygodne opinie biegłych z zakresu psychiatrii i neurologii, zarówno główne, jak i uzupełniające, i swoje stanowisko w tym zakresie dostatecznie uzasadnił. W opiniach dodatkowych (uzupełniających) biegli przekonująco odpowiedzieli na wszystkie pytania kierowane do nich w pismach procesowych pełnomocnika uczestniczki i swoje stanowisko gruntownie uzasadnili.

Sąd Okręgowy nie widzi potrzeby ponownej szczegółowej analizy treści tych opinii (głównych i dodatkowych), tym bardziej, że apelacja uczestniczki nie zawiera w tym zakresie żadnych zarzutów.

Opinie sporządzone przez biegłych są przede wszystkim kompletne, zostały szczegółowo uzasadnione i odwołują się do całego zebranego w rozpoznawanej sprawie materiału procesowego.

Sąd Rejonowy prawidłowo również uznał, że w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy nie zachodziły okoliczności faktyczne uzasadniające zastosowanie przepisu art. 945 § 1 pkt 1 k.c. w odniesieniu do któregośkolwiek z testamentów sporządzonych przez K. M. (1).

Chociaż jest to oczywiste, to należy przypomnieć, że stan wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, jako przyczyna nieważności testamentu, musi zachodzić w chwili sporządzenia testamentu, aby był on prawnie doniosły, to jest, aby pociągał za sobą nieważność testamentu.

Ocena stanu spadkodawcy w aspekcie możliwości dokonywania przez niego czynności prawnych, a więc istnienia okoliczności, które mogą wyłączać świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli dokonywana jest niejednokrotnie z szerszej perspektywy czasowej niż tylko chwila sporządzenia testamentu, jednak zawsze musi ostatecznie skupić się na chwili sporządzenia testamentu.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, biorąc pod uwagę cały zebrany w sprawie materiał dowodowy i dokonując jego trafnej oceny, że zarówno w chwili sporządzenia testamentu własnoręcznego z dnia 27 sierpnia 1996 roku, jak i w chwili sporządzenia testamentu notarialnego z dnia 11 września 2013 roku spadkodawca nie znajdował się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Brak jest także jakichkolwiek podstaw proceduralnych do ustalenia, aby wyłączona była po stronie spadkodawcy swoboda powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

W związku z powyższym należało oddalić apelację w pozostałej części, jako bezzasadną.

*

Na podstawie art. 520 § 3 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 zd. 1 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy postanowił zasądzić od J. S. na rzecz J. W. kwotę 371,80 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

W związku z tym, że apelacja J. S. została oddalona prawie w całości, należało włożyć na uczestniczkę obowiązek zwrotu wnioskodawczyni wszystkich kosztów poniesionych przez wnioskodawczynię w postępowaniu odwoławczym. Koszty te obejmują:

a) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 360 zł, ustalone według stawki minimalnej na podstawie § 6 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.),

b) opłatę pocztową za przesłanie do Sądu przesyłki poleconej zawierającej odpowiedź na apelację – 5,90 zł (k. 245),

c) opłatę pocztową za przesłanie pełnomocnikowi uczestniczki przesyłki poleconej zawierającej odpis odpowiedzi na apelację – 5,90 zł (k. 242).

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w postanowieniu.

Dorota Modrzewska-Smyk Dariusz Iskra Andrzej Mikołajewski

1 Por.: wyrok SN z dnia 15 maja 2001 roku, I CKN 350/00, Lex nr 52667; postanowienie SN z dnia 4 października 2002 roku, III CZP 62/02, OSN C 2004, z. 1, poz. 7; wyrok z dnia 11 marca 2004 roku, V CK 328/03, Lex nr 183779;

wyrok SN z dnia 14 lipca 2004 roku, IV CK 544/03, Lex nr 116591; wyrok SN z dnia 24 czerwca 2005 roku, V CK 704/04, Lex nr 180875; wyrok SN z dnia 25 sierpnia 2004 roku, I PK 22/03, OSN P 2005, z. 6, poz. 80; uchwała SN z dnia 31 stycznia 2008 roku, III CZP 49/07, OSN C 2008, z. 6, poz. 55.

2 Wyrok SN z dnia 28 kwietnia 2004 roku, V CK 398/03, Lex nr 174215; wyrok SN z dnia 23 stycznia 2001 roku, IV CKN 237/00, Lex nr 52528; wyrok SN z dnia 5 lipca 2000 roku, I CKN 291/00, Lex nr 303349; wyrok SN z dnia 25 listopada 2003 roku, II CK 293/02, Lex nr 151622.

3 Wyrok SN z dnia 24 czerwca 2008 roku, I PK 295/07, Lex nr 496401.

4 Wyrok SN z dnia 16 grudnia 2005 roku, III CK 314/05, Lex nr 172176; wyrok SN z dnia 18 czerwca 2004 roku, II CK 369/03, Lex nr 174131; wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2004 roku, IV CK 274/03, Lex nr 164852; wyrok SN z dnia 25 listopada 2003 roku, II CK 293/02, Lex nr 151622; wyrok SN z dnia 23 stycznia 2003 roku, II CKN 1335/00, Lex nr 439181; wyrok SN z dnia 27 września 2002 roku, IV CKN 1316/00, Lex nr 80273; postanowienie SN z dnia 23 stycznia 2001 roku, IV CKN 970/00, Lex nr 52753; wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2001 roku, II CKN 588/99, Lex nr 52347; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 czerwca 2008 roku, I ACa 180/08, Lex nr 468598, OSA 2009/6/55; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 maja 2008 roku, I ACa 953/07, Lex nr 466440; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2008 roku, VI ACa 306/08, Lex nr 504047; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 maja 2008 roku, I ACa 328/08 Lex nr 466423; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 kwietnia 2008 roku, I ACa 205/08, Lex nr 465086; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 30 stycznia 2008 roku, I ACa 1040/07, Lex nr 466431; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 27 lutego 2007 roku, I ACa 1053/06, Lex nr 298433; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 27 kwietnia 2006 roku, I ACa 1303/05, Lex nr 214251; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 stycznia 2006 roku, I ACa 1609/05, Lex nr 189371.

5 Wyrok SN z dnia 21 października 2005 roku, III CK 73/05, Lex nr 187032.